

Anotace

Požehnání a kletby představují komplexní fenomény, jež předpokládají blízký vztah mezi jazykovou aktivitou a skutečností.

Žehnající a proklínající řeči, jež se nacházejí v Pentateuchu, jsou prosloveny Bohem nebo lidmi při různých příležitostech. Analýza rétoriky těchto řečí ukazuje, že požehnání a kletby závisejí na několika faktorech a předpokládá se, že dojdou nějakého naplnění. Na základě požehnání a kleteb obsažených v nebiblických textech si můžeme utvořit obecnou představu o tom, jak starověcí lidé chápali požehnání a kletby a jak se je snažili používat ve svůj prospěch. Studium požehnání a kleteb jako náboženských jevů existujících v rozmanitých kulturách ukazuje, že tyto řečové akty byly chápány jako účinné prostředky umožňující různým způsobem ovlivnit lidský život.

Analýza různých aspektů požehnání a kleteb, tj. z jakého důvodu někdo (kdo?) říká něco (co?) někomu (komu?), aby tak něco způsobil (co a kdy se to uskuteční?), a také *jak* to daná osoba říká, umožňuje odvodit specifickou *gramatiku* požehnání a kleteb, která přispívá k lepšímu pochopení mechanismů a funkce požehnání a kleteb v Pentateuchu i nebiblických textech.

V Pentateuchu se požehnání a kletby objevují jako závazky Boží vůle a předpokládají objektivní realitu. Požehnání a prokletí představují dvě základní alternativy nebo dva mody existence, jak rétoricky podtrhuje Dt 28. Požehnání a kletby pocházejí přímo od Boha, ale v některých případech jsou spravovány lidmi, jimž je udělena Boží moc. V nebiblických pramenech mají požehnání a kletby především podobu lidských přání dobrého nebo špatného prospívání, v některých případech mají dokonce blízko k magickým zařikáváním. Božstva zde fungují jako *vykonavatelé* požehnání a kleteb vyhlášených lidmi.

Specifické stylistické rysy požehnání a kleteb v obou typech materiálů (biblickém i nebiblickém) odrážejí určitou teologii a antropologii.

Klíčová slova: požehnání, kletba, zaslíbení, hrozba, sankce.